

ТЕМА 5. Спортивний туризм

План лекції

1. Суть спортивного туризму як спеціалізованого виду.
2. Види спортивного туризму.
3. Гірськолижний туризм в Україні.
4. Гірськолижний туризм в найбільш відомих країнах світу.

-1-

Спортивний туризм має на меті спортивне вдосконалення в подоланні природних перешкод. Спортивний туризм - це складова сучасного туризму, найбільш активна і динамічна частина туристської діяльності, що базується на громадських засадах. Спортивний туризм - це також вид спорту, який включає різноманітні активні туристичні заходи, спортивні походи усіх категорій складності, чемпіонати, першості за усіма видами спортивного туризму.

Це означає вдосконалення всього комплексу знань, умінь і навичок, фізичної підготовленості, необхідних для безпечного пересування людини по місцевості, насиченою природними перешкодами, в процесі походу.

У спортивному туризмі основний мотив занять - розвиток і підвищення рівня знань, умінь, навичок подолання природних перешкод різних форм природного рельєфу.

У спортивному туризмі основний результат занять - спортивне вдосконалення, включаючи фізичне і духовне вдосконалення людини в природних умовах, оздоровлення; фізичний і духовний розвиток людини; естетичне та морально-вольове виховання пізнання історії і сучасності, культур і звичаїв місцевого населення; дбайливе ставлення до природи і поваги до національних традицій.

-2-

Основні види спортивного туризму:

1. Гірський туризм - походи на висоті більше 2000 м з подоланням локальних перешкод;
2. Пішохідний туризм - переміщення на рівнинах і гірській місцевості, на висоті менше 2000 м;
3. Водний туризм - сплави по річках на плотах, байдарках, каяках, рафтах, вітрильний туризм;
4. Автотуризм - ралі та інші гонки за маршрутами, що містить категоровані перешкоди;
5. Лижний туризм - гірськолижні спуски, сноубординг, сноутюбінг, гонки на лижах по пересіченій місцевості;

6. Велосипедний туризм - велопробіги різної складності, командні змагання в велоперегонах.

Нерідко практикується комбінований спортивний туризм, коли на одному маршруті мандрівникам доводиться долати перешкоди, властиві його різним видам. Така форма змагань отримала назву *туристичне багатоборство*.

За організаційними формами спортивний туризм поділяється на: спортивні походи, змагання зі спортивного туризму, експедиції, екскурсії.

Найбільше у світовому туризмі серед видів спортивного туризму розвинений лижний, або гірськолижний туризм.

-3-

Гірськолижний туризм в Україні. Поступово у світі гірськолижний туризм починає перетворюватися на один з найпопулярніших видів активного відпочинку. Україна не є винятком. Гірські лижі стають ознакою престижу і навіть життєвого успіху. Серед газетних і журнальних заголовків, присвячених гірськолижному туризму, з'явилися слова на кшталт "гірськолижний бум", "гірськолижна мода" і навіть "гірськолижна революція" та "гірськолижна пандемія".

Гірськолижний туризм великою мірою відповідає сучасним соціально-економічним реаліям. Він є не лише престижним, а й дає змогу цікаво, винахідливо і корисно для здоров'я проводити вільний час. Крім того, віковий і соціальний діапазон цього виду активного відпочинку дуже широкий. Він доступний малим дітям і пенсіонерам, студентам і олігархам, політикам і домогосподаркам.

Нині найпопулярніші місцевості для розвитку гірськолижного туризму знаходяться в Карпатах: Буковель, Яблуниця, Славське, Драгобрат, Боржавські полонини (Пилипець та Подобовець), та ін.

Функціонують чотири основні гірськолижні курорти: Буковель, Яблуниця, Славське та Драгобрат. Найпопулярніший з них **Буковель**. Він знаходиться в селі Поляниця Закарпатської області на висоті 900 м над рівнем моря* Назва цього гірськолижного курорту походить від гори (1129 м), на схилах якої він розташований.

Це найкраще технічно облаштований гірськолижний курорт країни. Загальна довжина його трас досягає 20 км, з яких близько 95 % забезпечені снігогенеруючим устаткуванням. Загальний перепад висот до 500 м. Важливою особливістю Буковеля є те, що всі лижні траси пов'язані між собою.

Буковель добре обладнаний бугельними і крісельними підйомниками. На схилах встановлені веб-камери, які забезпечують лижників інформацією в

режимі он-лайн про стан погоди і особливості снігового покриву безпосередньо на трасах.

Важливою складовою сервісу є пункти прокату гірськолижного спорядження, дорослі і дитячі лижні школи, група інструкторів зі сноубордингу, бригада професійних рятувальників, забезпечених усім необхідним устаткуванням, аж до вертольотів.

Сніг, як правило, у Буковелі випадає рано і в значній кількості. Це один з найбільш природно збережених куточків Карпат з чудовим лікувальним кліматом, фітонцидною рослинністю, прозорим повітрям, дивовижними краєвидами, які позитивно впливають як на практично здорових, так і на хворих людей в усі пори року.

На межі Івано-Франківської і Закарпатської областей, неподалік від відомого Яблунецького перевалу із залізничним і автомобільним сполученнями, знаходиться гірськолижний центр Івано-Франківщини — **Яблуниця**. Тут побудовано 10 бугельних підйомників довжиною від 100 до 1100 м. Характерною особливістю цього курорту є розмаїття трас різного рівня складності і, мабуть, найзручніший під'їзд до них.

Гірськолижний **курорт Славське** бере початок ще з XVIII ст., коли Галичина належала Австро-Угорщині. Тут будувалися готелі, трамплін, кліматотерапевтична станція. Нині Славське відновлює славу гірськолижного курорту європейського значення. Тут на чотирьох горах прокладені гірськолижні траси, які не поступаються відповідним трасам Австрії і Швейцарії, працюють крісельні і бугельні підйомники. Славське — місце як для професіоналів, так і для аматорів, а також для проведення змагань.

Іntenсивно розвивається гірськолижний курорт **Драгобрат**. Він знаходиться в Рахівському районі Закарпатської області біля селища Ясиня. Це найвисокогірніша лижна база країни (1400 метрів над рівнем моря). Така висота, а також підковоподібна експозиція схилів масиву Свидовець дає змогу мати з листопада до травня стабільний сніговий покрив, потужність якого місцями досягає 5 м. Це створює просто ідеальні умови для сноубордистів. Є дитяча траса і три підйомники. Драгобрат — єдине місце в Україні, де можливе катання на сніжниках у червні та першій половині липня. їх довжина досягає 500 м.

Як і Буковель, Драгобрат має добре розвинуте сервісне забезпечення: прокат гірського спорядження і сноубордів, ресторани і колиби, дискотека, кінозал тощо. Діє група інструкторів, траси освітлюються, планується будівництво сучасного готельно-рекреаційного комплексу.

Гірськолижний курорт **«Мигово»** Гірськолижний курорт «Мигово» розташований на схилах двох карпатських гір – Стіжок та Мала Кичера.

Недалеко від нього пролягає урочище Солонець, відоме своїми мінеральними джерелами. Вагомим плюсом також є розташування курорту за 60 кілометрів від Чернівців у селі Мигове. Тут є два основні гірськолижні спуски довжиною 1100 та 1300 м з перепадом висот – 181 м. Також тут є третя відмежована траса для початківців – 100 м та окрема траса для сноутюбу – 150 м.

Гірськолижні спуски обслуговуються двома «бугельними» витягами довжиною 1000 та 600 м. Траса для сноутюбу та сектор для початківців обладнані «бебі-ліфтами».

-4-

Ще декілька десятиліть тому в географії туризму не було спортивного туризму як напрямку, що сформувався. Раніше поїздки, наприклад з метою катання на лижах, не носили такого масового характеру, та і оснащення гірськолижних центрів залишало бажати кращого. Сьогодні ми можемо розглядати спортивний туризм як явище, що відбулося. Особливо велику цікавість туристи виявляють до поїздок в зимовий період в гірськолижні центри.

Популярними місцями лижного відпочинку в світі є Австрія, Андорра, Франція, Швейцарія, Болгарія, Італія, Словаччина, Туреччина, Фінляндія, Швеція, Норвегія. Менш популярні курорти Німеччини і США. Останнім часом набувають популярності Румунія, Чехія, Словенія, Іспанія, Канада. Є лижні курорти в Ізраїлі, Індії і Японії.

Австрія. Австрійські Альпи є традиційно популярними у любителів цього виду спорту. Найбільш відвідувані курорти трьох австрійських провінцій: Зальцбурга, Тироля і Карінтії. Регіон Тироля вважається найбільш відомим і насиченим гірськими курортами. Рейтинг популярності тірольських курортів незмінно очолює Майерхофен, розташований в 60 км. від Інсбрука. Інсбрук - столиця Тироля, місце проведення двох зимових Олімпіад (1964 і 1976 рр.). У 24 км. від Інсбрука розкинувся тірольський Зеєфельд, в 50 км. - Китцбюель, відомий в гірськолижному світі більше 80 років і що відноситься до елітних курортів Австрії. Вельми популярні і досить дорогі курорти - Бадгаштайн і Бад Хофгаштайн в регіоні Гаштайне раль. Тут туристи суміщають відпочинок з оздоровчими процедурами на місцевих термальних джерелах. Курорт Бад Кляйнкірхайм (1350- 2043 м) зобов'язаний своєю популярністю тому, що тут катання на лижах поєднується з купанням в басейнах з термальною водою.

Андорра. В даний час Андорра як гірськолижний курорт дуже затребувана, оскільки піренейські курорти в цій країні набагато дешевше альпійських. У Андоррі сформувалися дві основні зони катання: Гран Валіра на сході і Валь Норд на заході. Гран Валіра об'єднує курорти Сольдеу ель

Тартер, Пас де ла Каса і Грау Роч. На заході Валь Норд утворює курорти Паль Арінсаль і Ордіно Аркаліс.

Франція. Гірськолижні курорти Франції можна умовно розділити на дві категорії: традиційні і сучасні. До традиційних курортів, що є затишними гірськими селами, відносяться Марібель в долині Труа Валу. (Альпи). Традиційний курорт Шамоні розташований в 90 км. від Женеви і в 220 км. від Ліона біля підніжжя Монблану. Перші туристи гірськолижники тут з'явилися в 1893 р. Засоби розміщення складають 48 готелів, які можуть одночасно прийняти 9 тис. туристів. Загальна протяжність трас складає 140 км. при максимальній висоті катання 3800 м. Сучасні курорти країни - це славнозвісний Куршавель, Валь Торенс, Ла Плань, та інші.

Швейцарія. Відомі і популярні у іноземних туристів курорти Вербье, Церматт, Кранс Монтана, Давос, та інші. Церматт відноситься до найпівденніших гірськолижних курортів Швейцарії, розташований на схилі знаменитої гори Маттерхорн (4477 м) і входить в десятку кращих курортів миру. Засоби розміщення налічують 116 готелів і 1200 апартаментів, які можуть одночасно прийняти 12,5 тис. туристів. Загальна протяжність трас складає 400 км. при максимальній висоті катання 3883 м.

Болгарія. Функціонують чотири найбільші гірськолижні курорти: Боровец, розташований в гірському масиві Ріла, Пам порово в масиві Родопи, Бансько в масиві Пірін і Алеко на горі Вітоша поряд з Софією.

Італія. Має декілька десятків гірськолижних центрів. Найбільш популярним є район Доломітових Альп в 150 км. від Венеції: найбільші центри - Кортину д'ампеццо, Валь Гардена, Арабба Мадонна ді Кампільо. Не менш популярна область Альта Вальтеліна, яка знаходиться на північ від знаменитого озера Гарда, граничить з Австрією і Швейцарією. Найбільш відомий курорт країни - Червінія. Він розташований на межі з Швейцарією, на схилі Червіо, загальна протяжність трас складає 212 км. при максимальній висоті катання 3500 м. Зона катання об'єднана із зоною катання швейцарського курорту Церматт.

Словаччина. Має декілька міжміських гірськолижних центрів. У Низьких Татрах розташований курорт Ясна, у Високих Татрах - Штребське Плесо, Татранська Ломніца.

Туреччина. У цій країні гірськолижний спорт відносно молодий, але курорти, розташовані на схилах Північних гір Анатолійських, можуть по праву претендувати на велику популярність. Найбільш популярними курортами Туреччини в даний час є Улудаг, Паландокен, Саракамиш і Карталкайя.

Фінляндія. Початкуючі гірськолижники і лижники, що не дуже люблять кататися з високих гір, зупиняють свій вибір на Фінляндії, в якій більше 120 лижних центрів. Найбільш відомі - Талма, Віхті і Мессіля в околицях Хельсінкі, а також північні курорти: Вуокатті, Рука, Льові в Лапландії.

Швеція. Гірськолижні курорти Швеції популярні у західноєвропейців. Найбільш відомі лижні центри Оре і Селен.

Норвегія. Основні гірськолижні центри знаходяться на півдні країни: відомий олімпійський Ліллекхаммер, Гейло, розташований недалеко від найбільш відомих фьордів, і Хемседал.

Польща. Має найбільш відомий курорт: Закопане біля підніжжя Татр.

Румунія. Всесвітньо відомі гірськолижні центри знаходяться в районі Південних Карпат в долині річки Прахова - це Синайя, в 124 км. від Бухареста.

Чехія. Окрім лікувально оздоровчих і екскурсійних турів, Чехія може запропонувати катання на гірських лижах в районі гір Крконоше, на зимових курортах Шпіндлеров Млін.

Німеччина. Зимові курорти розташовані на півдні, в Баварських Альпах. Найбільш відомі і популярні у іноземців альпійські курорти Берхтесгаден, і Оберстдорф.

Словенія. Гірськолижники віддають перевагу в цій країні курортам Бохинь на високогірному плато Вогел, Блед на гірському альпійському озері.

США. Історія зимових американських курортів почалася в 1935 р., коли з'явився перший подібний курорт "Сонячна Долина" в штаті Айдахо. Сьогодні в країні понад 50 курортів. У трьох обширних регіонах: на східному узбережжі в невисоких горах Аппалачах. Друга група курортів розташована в Скелястих горах в центрі країни в штатах Айдахо, Колорадо і Юта. Третя група знаходиться на західному каліфорнійському побережжі, найбільш знаменитий олімпійський курорт Ськво Веллі.

Канада - країна елітних гірськолижних курортів, їх до 10. Канадські станції найбільші курорти: Уїстлер - найбільший гірськолижний центр Західної Канади, та Банф (біля Калгарі).

Існують і інші країни, у яких є гірськолижні курорти і лижні центри. Ці

У Японії більше 10 комфортабельних лижних курортів європейського рівня, розташовані на острові Хоккайдо. В трьох годинниках їзди на надшвидкісному поїзді від Токіо знаходиться олімпійський курорт Нагано. Але гірськолижний відпочинок в Японії є одним з найдорожчих в світі.